

Rainbow Rights Promoting LGBTI Equality in Europe –hanke

Asettaminen

Oikeusministeriön demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö on tänään asettanut *Rainbow Rights Promoting LGBTI Equality in Europe* –hankkeen, jonka tavoitteena on tukea kansallisen ja EU-tason yhdenvertaisuuslainsäädännön toimeenpanoa. Rainbow Rights –hankkeen toiminta keskittyy kuntien yhdenvertaisuussuunnittelun kehittämiseen sekä tietoisuuden lisäämiseen HLBTI –ryhmien yhdenvertaisuudesta ja moniperusteisesta syrjinnästä Suomessa ja Baltian alueen maissa. Rainbow Rights –hankkeen toteuttavat oikeusministeriö, Seta ry, Kuntaliitto, Lithuanian Gay League (LGL) ja sosiaali- ja terveysministeriö.

Toimikausi

1.1.2017 – 31.12.2018

Tausta

Yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjinnän torjumiseen tarvitaan Suomessa yhä erilaisia keinoja ja toimenpiteitä. Kansallisessa perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmassa 2017-2019 yhdenvertaisuus on yhtenä painopistealueena. Uuden yhdenvertaisuuslain myötä viranomaisten yhdenvertaisuussuunnittelun velvoite on laajentunut ja toimia tämän velvoitteen toteutumisen varmistamiseksi tarvitaan.

Valtioneuvostotasolla yhdenvertaisuuden edistämisen toimenpiteitä on kehitetty ja toteutettu myös Euroopan unionin rahoituksella kansallisissa syrjinnän vastaisissa hankkeissa vuodesta 2000 lähtien. EU-jäsenmaiden syrjinnän vastaista työtä on rahoitettu mm. *Community Action Programme to Combat Discrimination* ja *Progress* –ohjelmista. Nyt käynnissä oleva *Rights, Equality and Citizenship (REC)* –ohjelma (2014-2020) tukee jäsenmaiden työtä syrjimättömyyden edistämisessä. REC-ohjelman vuoden 2015 rahoitushaku ”Syrjimättömyys ja romanien osallisuus” painotti erityisesti toimenpiteitä HLBTI-ryhmien yhdenvertaisuuden edistämiseen sekä EU-jäsenmaiden yhteistyötä toimenpiteiden toteuttamisessa.

Kansallisten ja eurooppalaisten tutkimusten mukaan HLBTI-ryhmiin kuuluvat henkilöt kohtaavat syrjintää eri elämänalueilla. FRA:n tutkimukset (2011, 2014, 2015) osoittavat, että LGBTI-henkilöihin kohdistuu paljon negatiivisia asenteita, syrjintää ja vihapuhetta Suomessa ja Baltian alueen maissa. Kansallisen syrjinnän seurantajärjestelmän toimek-

siannosta tehdyn vihapuhetutkimuksen (oikeusministeriö 2016) mukaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat henkilöt joutuvat vihapuheen ja häirinnän kohteeksi erityisesti julkisilla paikoilla (kaduilla, puistoissa, julkisessa liikenteessä) ja internetissä. Myös kansalliset syrjintätutkimukset koulutukseen (2010) ja sosiaali- ja terveyspalveluihin (2015) liittyen osoittavat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvan syrjintää koulutuksessa ja sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Monissa Euroopan maissa on tutkimustiedon keräämisen lisäksi kehitetty politiikkatoimenpiteitä HLBTI-vähemmistöjen syrjinnän ehkäisemiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Euroopan neuvoston suosituksia HLBTI-ryhmien oikeuksista (CM/Rec(2015)5) on käytetty viitekehyksenä joissakin jäsenmaissa HLBTI-politiikan kehittämisessä. EU-komission uudessa aloitteessa ”*List of Actions to advance LGBTI equality*” peräänkuulutetaan jäsenmaiden välistä yhteistyötä HLBTI-politiikan kehittämiseksi. HLBTI-politiikan hyviä käytäntöjä on jaettu mm. EU-jäsenmaiden hallitusten välisessä HLBTI-yhteistyöryhmässä. Olemassa olevien hyvien käytäntöjen ja toteutettujen toimien lisäksi Euroopassa ja Suomessa tarvitaan yhä uudenlaisia toimia, aloitteita ja menetelmiä HLBTI-vähemmistöjen yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Syrjinnän seurantajärjestelmän tutkimustulosten ja ministeriöiden perus- ja ihmisoikeusverkoston HLBTI-alatyöryhmän työn pohjalta on kansallisesti suositeltu muun muassa

- yhdenvertaisuuslainsäädännön toimeenpanossa erityisesti HLBTI-ryhmien yhdenvertaisuutta edistäviä toimia
- tietoisuuden lisäämistä HLBTI-ryhmien yhdenvertaisuudesta paikallisten viranomaisten ja asiantuntijoiden keskuudessa,
- hyvien käytäntöjen jakamista EU-tasolla, sekä
- toimia eri vähemmistöryhmiin kuuluvien HLBTI-henkilöiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tavoitteet

Rainbow Rights –hankkeen tavoitteena on kehittää kuntien yhdenvertaisuussuunnitelua, parantaa HLBTI-ryhmien sosiaalista ja yhteiskunnallista hyväksyntää sekä lisätä tietoisuutta moniperusteisen syrjinnän ilmenemismuodoista. Lisäksi hankkeen tavoitteena on tehdä EU-tason yhteistyötä parhaiden yhdenvertaisuuden edistämisen käytäntöjen tunnistamiseksi ja kokemusten vaihtamiseksi.

Tehtävä

Rainbow Rights –hankkeen toiminnoilla tuetaan kansallisen yhdenvertaisuuslainsäädännön toimeenpanoa erityisesti paikallis- ja aluetasolla Suomessa sekä vahvistetaan kansallisten viranomaisten ja järjestöjen osaamista ja verkostoja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Rainbow Rights –hanke kehittää menetelmiä erityisesti HLBTI-ryhmien yhdenvertaisuuden edistämiseen. Rainbow Rights –hankkeen toiminta ulottuu myös Baltian alueen maihin kansainvälisen yhteistyön osalta.

Rainbow Rights –hankkeen toiminnan ensisijaisia kohderyhmiä ovat päättäjät, viranomaiset ja palveluntarjoajat erityisesti alue- ja paikallistasolla, opetus- ja sote-alan am-

mattilaiset sekä järjestötoimijat (niin HLBTI-järjestöt kuin muita vähemmistöjä edustavat järjestöt). Rainbow Rights –hankkeen toiminta kohdistuu myös suureen yleisöön ja mediaan.

Rainbow Rights –hankkeen toiminta jakautuu neljään toimintakokonaisuuteen.

Toimintakokonaisuus 1: Yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden valtavirtaistaminen

Ensimmäisen toimintakokonaisuuden tavoitteena on edistää syrjimättömyyttä ja yhdenvertaisuutta kehittämällä paikallisten viranomaisten yhdenvertaisuussuunnittelua ja kouluttamalla keskeisiä ammattiryhmiä (sosiaalityöntekijät, opettajat, terveydenhuollon ammattilaiset) HLBTI-ryhmiin kuuluvien asiakkaiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Toimintakokonaisuuden puitteissa kehitetään ammattiryhmäkohtaiset koulutusmoduulit, jotka ovat hyödynnettävissä myös muissa EU-jäsenmaissa.

Toiminnot:

- Selvitys ja analyysi kuntien yhdenvertaisuussuunnitelmista
- Vertaisarvioinnin työpaja yhdenvertaisuuden toimeenpanosta (Ruotsi-yhteistyö)
- Työseminaari yhdenvertaisuussuunnittelun laatuindikaattoreista, erityishuomio HLBTI-näkökulmassa
- Alueelliset työpajat yhdenvertaisuussuunnitelmien toimeenpanosta
- Hyvien käytäntöjen opas kunnille yhdenvertaisuussuunnitelmien toimeenpanosta ja seurannasta
- Opas HLBTI-näkökulman valtavirtaistamisesta yhdenvertaisuussuunnittelussa
- Alueelliset/paikalliset koulutustilaisuudet sosiaali- ja terveysalan työntekijöille ja opettajille sekä koulutusmoduulien ja -materiaalien (ml.videot) tuottaminen em. ryhmille

Toimintakokonaisuus 2: HLBTI-yhdenvertaisuustyö paikallistasolla

Toimintakokonaisuuden 2 tavoitteena on paikallistasolla lisätä tietoisuutta HLBTI-ryhmien yhdenvertaisuudesta ja tunnistaa ongelmia liittyen yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden toteutumiseen. Lisäksi tavoitteena on lisätä paikallisten HLBTI-järjestöjen ja muiden paikallistoimijoiden välistä yhteistyötä sekä kehittää ja testata toimenpiteitä HLBTI-ryhmien yhdenvertaisuuden edistämiseen paikallistasolla. Toimenpiteet suunnitellaan tarkemmin ja toteutetaan yhdessä paikallisten ja alueellisten HLBTI-järjestöjen kanssa.

Toiminnot:

- Paikalliset HLBTI-yhdenvertaisuustapahtumat pilottipaikkakunnilla (5)
- Paikallisten sote-työntekijöiden koulutukset
- Paikalliset/ alueelliset tiedotuskampanjat (erityisesti sote-sektorille)
- Tiedotus- ja kampanjamateriaalit
- HLBTI-yhdenvertaisuuden edistämisen hyvistä käytännöistä tiedottaminen

Toimintakokonaisuus 3: Jäsenmaiden välinen yhteistyö yhdenvertaisuuden edistämässä

Toimintakokonaisuuden 3 tavoitteena on tukea kansallisten HLBTI-järjestöjen ja viranomaisten osaamista ja verkostoja kansainvälisen oppimisen ja kokemusten vaihdon kautta. Toinen tavoite on lisätä tietoisuutta EU-komission ”*List of Actions to advance LGBTI equality*” –asiakirjasta sekä tukea sen toimeenpanoa.

Toiminnot:

- Alueelliset HLBTI-teemaseminaarit Helsingissä ja Vilnassa
- Järjestöjen vaihto-ohjelma (2 x 2 viikkoa)
- Baltia-Suomi –yhteistapahtuma Riikassa Baltic Priden aikaan
- Kansainvälinen loppukonferenssi (osallistujat kaikista EU-jäsenmaista, Islannista ja Liechtensteinista).

Toimintakokonaisuus 4: Moniperusteiseen syrjintään puuttuminen

Toimintakokonaisuuden 4 tavoitteena on kartoittaa eri vähemmistö-, ikä- ja vammaisryhmiin kuuluvien HLBTI-henkilöiden kokemia moniperustaista syrjintää. Lisäksi tavoitteena on edistää HLBTI-järjestöjen ja vähemmistö-, ikä- ja vammaisryhmien välistä vuoropuhelua, lisätä tietoisuutta moniperusteisen syrjinnän eri muodoista ja testata keinoja niihin puuttumiseksi. Toiminnoilla pyritään myös lisäämään vähemmistöryhmien kykyä tunnistaa HLBTI-kysymyksiin liittyviä haasteita oman viiteryhmänsä sisällä ja puuttua niihin.

Toiminnot:

- Moniperusteisen syrjinnän selvitys: erityistarkastelussa eri vähemmistö-, ikä- ja vammaisryhmiin kuuluvien HLBTI-henkilöiden kokemukset
- Järjestötapaamiset HLBTI-järjestöjen ja romani-, saamelais-, vammais-, ikäjärjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen yhteistyön edistämiseksi
- Kansallinen seminaari (osana Suomi 100 –tapahtumia), jossa teemana vähemmistöjen (erityisesti HLBTI-ryhmien) oikeuksien ja yhdenvertaisuuden kehittyminen Suomessa
- Artikkelit/Videokokoelma suomalaisten monimuotoisuudesta (linkittyy Suomi 100v –teemaan).

Organisointi

Hankekoordinaatio, työntekijät ja johtoryhmä

Hanketta koordinoi oikeusministeriön demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö yhdessä hankkeen johtoryhmän kanssa.

Hankekumppaneista OM, Seta, Kuntaliitto ja LGL vastaavat kukin oman hankeosuutensa toteutuksesta, ja siihen liittyvien talous- ja raportointivelvoitteiden hoitamisesta. Kullekin hankekumppanille on määritelty toimintakokonaisuus ja budjetti sen toteuttamiseen. Oikeusministeriön demokratia-, kieli-, ja perusoikeusasioiden yksikkö vastaa yleisestä hankehallinnosta sekä toimii kaikissa hankekokonaisuuksissa asiantuntija- ja tukiroolissa. Moniperusteisen syrjinnän kokonaisuus (Workstream 4) on kokonaan oikeusministeriön vastuulla. Kuntaliitto vastaa paikallistason syrjimättömyyden edistämisen kokonaisuudesta (Workstream 1), Seta ry paikallistason HLBTI-politiikan kehittämisestä (Workstream 2) ja Lithuanian Gay League on mukana kansainvälisen vaihdon kokonaisuudessa (Workstream 3). Sosiaali- ja terveysministeriö osallistuu hankkeen ohjausryhmätoimintaan sekä sosiaali- ja terveysalaan liittyvien hanketoimintojen suunnitteluun. Lisäksi hankkeen yhteistyökumppaniksi on sitoutunut opetus- ja kulttuuriministeriö.

Hankkeen työntekijät ja heidän tehtävänsä ovat seuraavat:

- **hankepääällikkö Krista Nuutinen, oikeusministeriö/DKY:** koko hankkeen koordinoivastuu (hanketoimintojen tarkempi suunnittelu ja toteutus, johtoryhmä- ja ohjausryhmätoiminta), OM:n vastuulla olevien hanketoimintojen suunnittelu- ja toteutusvastuu, hankeraportointi rahoittajalle EU-komissiolle, hankkeen taloushallintovastuu. (Kokonaistyömäärä kuukausissa: 22 kk)
- **projektiasiantuntija, oikeusministeriö/DKY:** OM:n vastuulla olevien hanketoimintojen suunnittelu- ja toteutusvastuu, hankkeen viestinnässä ja hankehallinnossa avustaminen. (12 kk)
- **projektikoordinaattori Terhi Aaltonen, Seta ry:** Setan hanketoimintojen (koko toimintakokonaisuus 2) koordinointi, suunnittelu- ja toteutusvastuu ja hankeraportointi. (18 kk)
- **projektiasiantuntija, Kuntaliitto:** Kuntaliiton vastuulla olevien hanketoimintojen (osa toimintakokonaisuudesta 1) koordinointi-, suunnittelu- ja toteutusvastuu ja hankeraportointi. (12 kk)
- **projektikoordinaattori Eduardas Platovas, LGL:** LGL:n vastuulla olevien hanketoimintojen (osa toimintakokonaisuudesta 3) koordinointi-, suunnittelu- ja toteutusvastuu ja hankeraportointi. (6 kk)

Hankkeessa asiantuntijoina toimivat myös oikeusministeriön vakituisista virkamiehistä (työpanosta vastaavat palkkamenot kirjataan hankkeelle, yht. 80 työpäivä):

- ylitarkastaja Katriina Nousiainen (EU-komission hankehallinnon ja raportoinnin asiantuntijatuki, hanketoimintojen sisällöllinen ohjaus)
- erityisasiantuntija Panu Artemjeff (yhdenvertaisuussuunnittelun asiantuntijatuki).

Johtoryhmä koostuu hankekumppanien edustajista ja se ohjaa hankkeen toimintaa kokonaisuudessaan. Johtoryhmän rooli on operationaalinen ja se vastaa hanketoimintojen suunnittelusta ja toteutuksesta. Johtoryhmä kokoontuu viisi kertaa hankkeen aikana. Johtoryhmän jäsenet ovat seuraavat:

- ylitarkastaja Katriina Nousiainen, oikeusministeriö
- pääsihteeri Kerttu Tarjamo, Seta ry
- toiminnanjohtaja Vladimir Simonko, LGL

- erityisasiantuntija Sinikka Mikola, Kuntaliitto, sekä
- kaikki hankkeen työntekijät.

Ohjausryhmä

Hankkeen sisällöllistä ohjausta ja vaikuttavuutta varten asetetaan kansallinen ohjausryhmä, joka kokoontuu 4 kertaa vuodessa eli yhteensä 8 kertaa hankkeen aikana. Kansallinen ohjausryhmä koostuu suomalaisista hankekumppaneista sekä asiantuntijatahojen edustajista.

Rainbow Rights –hankkeen ohjausryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Panu Artemjeff, oikeusministeriö

Jäsenet (suluissa varajäsen):

Katriina Nousiainen, oikeusministeriö

Johanna Hautakorpi (Susanna Rahkonen), sosiaali- ja terveysministeriö

Maria Edel, opetus- ja kulttuuriministeriö

Miko Lempinen (Minna Lundell-Kiuru), Tasa-arvovaltuutetun toimi

Hanna Onwen-Huma (Mia Teräsaho), Tasa-arvotiedon keskus Minna, THL

Anne Kiiski, KT Kuntatyönantajat

Kerttu Tarjamo (Viima Lampinen), Seta ry

Panda Eriksson (Hanna Leppänen), Trasek

Sanna Nevala (Juha Jämsä), Sateenkaariperheet

Matti Jutila, Ihmisoikeusliitto

Ohjausryhmän toimintaan osallistuvat lisäksi hankkeeseen palkatut työntekijät oikeusministeriöstä, Setasta ja Kuntaliitosta. Ohjausryhmän sihteerinä toimii hankepääällikkö Krista Nuutinen.

Kustannukset ja rahoitus

Rainbow Rights – hankkeen kokonaisbudjetti on 637 676 €.

Hanke on saanut rahoituksen EU-komission *Rights, Equality and Citizenship (REC)* -ohjelmasta vuoden 2015 ”Syrjimättömyys ja romanien osallisuus” hausta. EU-rahoitusosuus hankkeen rahoituksesta on € 485 676, mikä muodostaa n. 80% hankkeen koko rahoituksesta.

Hankkeen omarahoitus yht. 152 000€ jakautuu hankekumppaneille seuraavasti:

- oikeusministeriö
 - DKY:n toimintamenoista 100 000 €
 - työpanoksena (virkatyö/OM) 22 000 €

• sosiaali- ja terveysministeriö	20 000 €
• Seta ry	4 000 €
• Kuntaliitto	4 000 €
• Lithuanian Gay League	2 000 €.

Johtaja

Johanna Suurpää

Hankepäällikkö

Krista Nuutinen

JAKELU Hankkeen ohjausryhmä; hankkeen työntekijät

TIEDOKSI Oikeusministeri Jari Lindström
Erityisavustaja Leena Riekkola
Kansliapäällikkö Asko Välimaa
Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
Erityisavustaja Niina Perälä
Erityisavustaja Tiina Ullvén-Putkonen

